

Karolinska institutet
Rektor

Juridiska avdelningen
Åsa Kullgren

2004-02-25
Reg.nr 31-2331-03

Anmälan mot Karolinska institutet angående tillträde till studier på tandläkarprogrammets termin 7

Anmälan

N N har i en anmälan till Högskoleverket bett om verkets bedömning av vad han fått uppleva på tandläkarprogrammet vid Karolinska institutet (KI). Han har vid ett telefonsamtal uppgett att han ifrågasätter KI:s rätt att vägra honom att börja på termin 7.

Högskoleverket har i en skrivelse till N N förklarat att, utöver att N N ifrågasätter KI:s rätt att vägra honom börja på termin 7, förstår hans anmälan på så sätt att hans anmärkningar är riktade mot KI och att dessa är sammanfattade i tio punkter.

Dessa punkter är följande.

1. Han har blivit anklagad för fusk.
2. Sedan dess har han varit måltavla på skolan.
3. Förlorat sitt sociala nätverk i skolan.
4. Utsatt för särbehandling, mobbing och trakasserier.
5. Försämrad hälsa, både fysiskt och psykiskt.
6. Press från studentbostäder att säga upp sin lägenhet.
7. Avslag från CSN på sin ansökan om studiemedel och krav på återbetalning av studielån.
8. Hänsyn har ej tagits till studiehandboken.
9. Ingen hänsyn har tagits till det han läst tidigare.
10. Diskriminering. Om han inte varit invandrare hade han inte behövt uppleva det han upplevt.

Högskoleverket har vidare bett N N om förtydligande avseende vissa av dessa frågor.

N N har därefter i en skrivelse anfört i huvudsak följande.

Han började på termin 7 höstterminen 2001, men hans hälsa tvingade honom att göra ett uppehåll. Han återupptog sina studier på termin 7 höstterminen 2002. Denna termin gjorde han ett par misstag vid behandling av patienter. Därefter

fick han besked om att han antingen var tvungen att avbryta utbildningen eller gå tillbaka till termin 5. När han därefter arbetade på teknologen fick han inte samma lärarstöd som andra studenter. Hans blev avstängd från termin 7 på grund av ett misstag mellan honom och hans lärare. Han har återigen fått besked om att han måste fortsätta på termin 5 under hösten 2003 trots att han redan har behörighet att gå på termin 7. Han anser att den mobbing och diskriminering han blivit utsatt för har samband med att han är invandrare.

Utredning

Karolinska institutets yttrande

Högskoleverket har anmodat KI att yttra sig över N Ns anmälan och att redogöra för de skäl KI haft för att vägra N N att fortsätta studierna på termin 7.

KI har i yttrande till Högskoleverket anfört bl.a. följande.

/---/

Som bakgrund kan konstateras att N Ns uppflyttning till termin 7 inte var självklar. I samband med Studievägledningsgruppens möte 2001-06-07 (se bilaga 1) konstaterades att N N inte hade avslutat studierna på termin 6 och inte heller, på ett tillfredställande sätt, genomfört de patientbehandlingar som krävs för uppflyttning till termin 7. N Ns uppflyttning blev därför villkorad. N N gavs möjlighet att avsluta termin 6, under sommaren, innan höstterminen började samt att delrapportering skulle göras avseende den kliniska verksamheten efter terminsvecka 8.

Under termin 7 på tandläkarutbildningen är eget patientarbete en central del. Detta innebär att studenterna tilldelas egna patienter som man skall kalla, diagnostisera, behandla och avsluta såväl odontologiskt som ekonomiskt. Studenten förväntas klara av ett fullständigt patientomhändertagande med eget vårdansvar under handledning av lärare.

N N anger själv i sin anmälan ett antal egna misstag i samband med patientbehandlingar. Dessa misstag var av så allvarig art att N N nekades fortsatta patientbehandlingar. För att N N skulle kunna fortsätta med patientbehandlingar ansåg kursledningen att N N först behövde repetera teori samt öva mer praktiskt på fantommodeller.

Efter diskussion med gruppleddare, kursgivare och studierektor beslutades därför att N N skulle ha ett kliniskt uppehåll. Något som N N på ett korrekt sätt har informerats om skriftligt. Patientarbetet avbröts därmed för att ge N N möjlighet att genomföra ett prekliniskt träningsprogram samt repetera nödvändiga kunskaper inom materialhantering och diagnostik. Efter bedömning av dessa moment skulle patientbehandlingen kunna återupptagas. Man kan förvisso hävda att dessa kurser lästs och tenderats med godkänt resultat men N N hade visat en begränsad förmåga att omsätta teoretiskt inhämtad kunskap till praktiskt handlande. Misslyckande i klinisk behandling av patient kan leda till bestående skador och lidande hos patient. Karolinska institutet har därmed ett ansvar för tredje part vid godkännande av studenter vid tandläkarutbildningen.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att N N inte har uppfyllt utbildningens kunskapskrav vid patientbehandling samt att Karolinska institutet skulle ha handlat felaktigt om N N hade tillåtits fortsätta öva på patient. Karolinska institutet kan inte, under några

omständigheter, äventyra patientsäkerheten under utbildningen.

/---/

N N har kommit in med ett yttrande.

Kompletterande yttrande från Karolinska institutet

KI har i ett kompletterande yttrande anfört bl.a. följande.

N N har inte godkänts på samtliga kurser. Under termin 6 har han endast 12 poäng av 20 godkända. Återstående 8 poäng återfinns inom klinik och ämnesspecifika kurser.

Som behörighetskrav, vilka anges i den s.k. studiehandboken, för tillträde till en ny termin gäller som huvudregel att den studerande under en termin skall ha genomgått samtliga kurser med godkänt resultat, dock kan den studerande restera inom ett ämne från närmast föregående termin. Dessutom gäller särskilda regler för termin 7, nämligen att de studerande har godkänd klinisk tjänstgöring enligt särskilda anvisningar. Den kliniska perioden ses som en kontinuitet och den kliniska mognad och progress som studenten uppvisar under en termin ligger till grund för beslut om uppflyttning till nästa termin. I bedömningen av enskild student ingår att det odontologiska omhändertagandet görs på ett tillfredsställande sätt, att studenten uppvisar en självständighet som står i paritet till den termin som studenten går och att patientsäkerheten alltid kan garanteras. Studenter som inte uppflyttas anvisas en individuell studiegång inom ramen för den kliniska tjänstgöringen, som bland annat kan innebära träning av kliniska arbetsmoment på fantomklinik.

N Ns uppflyttning till termin 7 var villkorad eftersom han inte hade uppfyllt kraven i enlighet med studiehandboken. Han hade inte deltagit i undervisningen i förväntad omfattning under det senaste året, inte avslutat studierna på termin 6 samt inte genomfört det antal behandlingar som gav möjlighet att flyttas till termin 7. Detta konstaterades i samband med studievägledningsgruppens möte den 7 juni 2001. N N erhöll därför individuell studieplan inom ramen för det kliniska arbetet, vilket innebar att han skulle genomföra behandlingar på fantom i stället för patient. De moment som skulle omfattas av den extra tjänstgöringen tränas ursprungligen på termin 5 och N N skulle därför genomföra dessa moment i samma lokaler som termin 5-studenter. Han har alltså inte flyttats ned till termin 5 utan kvarstår på termin 6 (där han har 8 poäng kvar).

N N har kommit in med slutligt yttrande.

Utredningen i övrigt

KI har anfört att N Ns antagning till kurs på termin 7 var villkorad. KI har till N N skickat en underrättelse, daterad den 15 juli 2001, om detta beslut.

Högskoleverket har tagit del av underrättelsen, av vilken framgår bl.a. följande.

Då N N inte har deltagit heltid under det senaste året samt enligt gruppleddare inte uppvisat ett optimalt resultat under de kliniska passen, beslutades att han får

påbörja termin 7, snarast skall avsluta kursen i preklinisk protetik och efter terminsvecka 8 redovisa sina patienter och utföra behandlingar för sin gruppleddare och klinikchef Gunilla Johnson. Efter denna rapport skall en förnyad diskussion äga rum för att utröna om han kan kvarstå på termin 7 eller erhålla individuell studieplan.

Högskoleverket har vidare tagit del av underrättelsen den 14 oktober 2002 till N N om kliniskt uppehåll från termin 7, av vilken framgår bl.a. följande.

Vid ett möte mellan N N, Gunilla Johnson och Stein Björkman som har föranletts av lärarrapporter angavs att N N har uppfattats ha svårigheter med den kliniska verksamheten. Han rekommenderas överväga om han skall fullfölja sin utbildning till tandläkare. Om N N bestämmer sig för att fortsätta sina studier skall han göra ett kliniskt uppehåll, genomföra ett prekliniskt träningsprogram och träna sig i diagnostik. När dessa delar är klara och godkända samt att ansvarig på kliniken har bedömt risken för upprepning av tidigare misstag, kan patientbehandling återupptagas.

Tillämpliga bestämmelser

Enligt 6 kap. 1 § högskoleförordningen (1993:100) skall all grundläggande högskoleutbildning bedrivas i form av kurser. Kurser får sammanföras till utbildningsprogram.

I 6 kap. 2 § högskoleförordningen anges att omfattningen av grundläggande högskoleutbildning skall anges enligt ett poängsystem, där varje poäng motsvarar heltidsstudier under en vecka.

Högskoleverkets bedömning

Sociala omständigheter

N N har uppgett att han har förlorat sitt sociala nätverk på KI, att han fått försämrad hälsa både fysiskt och psykiskt samt att han är pressad att säga upp sin studentlägenhet. Högskoleverket har inte i uppdrag att granska denna typ av frågor. N Ns anmälan i denna del föranleder därför ingen åtgärd från Högskoleverkets sida.

Studiestöd

N N har vidare uppgett att Centrala studiestödsnämnden har avslagit hans ansökan om studiemedel och att han är pressad att betala tillbaka sina lån. Högskoleverket har inte tillsyn över Centrala studiestödsnämndens verksamhet och kan därför inte utreda denna fråga. Beslut om avslag på ansökan om studiemedel får överklagas hos Överklagandenämnden för studiestöd och beslut i ärenden om återbetalning av studielån får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Anklagelser om fusk

N N har i sin anmälan redogjort för en händelse då han blev anklagad för fusk. Högskoleverket har bett N N att förtydliga på vilket sätt KI förfarit felaktigt. N N har kommit in med yttrande. Hans beskrivning av händelsen är emellertid

fortfarande för allmänt hållen för att Höskoleverket skall kunna vidta någon åtgärd.

Diskriminering

I sin anmälan har N N uppgett att han blivit utsatt för särbehandling, mobbing, trakasserier och diskriminering och ansett att detta har samband med att han är invandrare.

Lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan har till ändamål att främja lika rättigheter för bl.a. studenter och att motverka diskriminering på grund av bl.a. etnisk tillhörighet (1 §). Enligt 16 § samma lag skall bl.a. Diskrimineringsombudsmannen (DO) se till att lagen följs.

DO har i beslut den 21 november 2003 behandlat en anmälan från N N angående bl.a. särbehandling. I beslutet konstaterar DO att orsaken till att N N upplever att han blivit särbehandlad inte går att utreda.

Mot bakgrund härav finner Höskoleverket inte skäl att uttala sig i denna fråga.

Tillträde till termin 7

I ärendet har framkommit att N Ns uppflyttning till termin 7 var villkorad och att han höstterminen 2001 påbörjade sina studier på termin 7. I början av terminen gjorde han dock uppehåll i sina studier. Höstterminen 2002 återupptog han sina studier på termin 7. KI beslutade den 14 oktober 2002 att N N bl.a. skulle göra ett kliniskt uppehåll (dvs. inte behandla patienter tills vidare) och i stället påbörja en individuell studieplan.

N N har ifrågasatt om KI har rätt att vägra honom att fortsätta sina studier på termin 7.

KI:s beslut om att N N skulle få börja kurs på termin 7 måste anses vara ett antagningsbeslut. KI har därefter genom beslutet den 14 oktober 2002 om individuell studieplan för N N omprövat detta antagningsbeslut.

Ett beslut om antagning till en kurs är ett gynnande beslut. Gynnande förvaltningsbeslut får i regel inte omprövas till nackdel för den enskilde. Undantag anses dock kunna göras dels om sådana säkerhetsskäl som t.ex. hälsofara, brandfara eller trafikfara påfordrar detta, dels om beslutet försetts med återkallelseförbehåll, dels om den enskilde utverkat beslutet genom vilseledande uppgifter (se t.ex. prop. 1986/87:80 s. 39).

KI har anfört att N N inte uppfyllt kraven för behörighet för att bli antagen till kurs på termin 7 och att hans uppflyttning, dvs. antagningsbeslutet, var villkorad. Antagningsbeslutet har således försetts med återkallelseförbehåll eftersom N N inte uppfyllt behörighetskraven. Efter att N N påbörjat kurs på termin 7 måste KI anses ha omprövat sitt villkorliga antagningsbeslut vilket inneburit att han i stället fått påbörja en individuell studieplan. Grunden för omprövningen av antagningsbeslutet torde ha varit återkallelseförbehållet och att N N inte uppfyllt behörighetskraven. Detta framgår dock inte av ställningstagandet. Enligt

Högskoleverkets mening måste KI fatta ett tydligt beslut om att N N inte uppfyller kraven för behörighet och därvid lämna en hänvisning till att beslutet kan överklagas till Överklagandenämnden för högskolan. Eftersom Överklagandenämnden skulle kunna pröva behörighetsfrågan uttalar sig Högskoleverket inte i denna fråga

Detta ärende väcker också frågetecken kring hur KI behandlar studenter som anses ha bristfälliga kunskaper. Av utredningen framgår att KI ställer som krav för tillträde till kurs på termin 7 att studenterna skall ha genomgått samtliga kurser med godkänt resultat, dock kan studenterna restera inom ett ämne från närmast föregående termin. Dessutom uppställs krav på att studenterna skall ha "godkänd klinisk tjänstgöring enligt särskilda anvisningar". Vad dessa "särskilda anvisningar" är framgår inte av handlingarna i ärendet. För Högskoleverket framstår det som att det rör sig om andra kunskapskrav än de kunskapskrav som följer av kursplanen och som skall bedömas vid examinationen av studenterna. Sådana krav kan inte anses tillåtna för ett lärosäte att ställa.

Även rutinen med individuella studieplaner för studenter som anses ha bristfälliga kunskaper kan ifrågasättas. I N Ns fall innebär planen att han, huvudsakligen på egen hand, skall "öva preparationer på tillgänglig arbetsplats" (brev från studierektorn till N N 2003-02-19). Därefter skall han "genomföra ett test avseende preparation och fyllning". Detta test och ett annat test skall sedan utgöra underlag för institutionens beslut om ett återupptagande av patientverksamhet för N N. Dessa krav avser, såvitt Högskoleverket kan bedöma, kunskaper som ges i den ordinarie utbildningen. Skillnaden är att kursplanernas regler inte tillämpas. Således är de "test" som anges i den individuella studieplanen inte att betrakta som examination i högskoleförordningens mening. Såväl testen som de övningar N N måste genomgå faller utanför sådan grundläggande högskoleutbildning som anges i 6 kap. 1 § högskoleförordningen och som skall åsättas poäng enligt 2 § samma kapitel.

Högskoleverket har förståelse för KI:s omsorg om patientsäkerheten och värdesätter de åtgärder lärosätet vidtar för att stödja studenter som anses ha svårigheter i den kliniska tjänstgöringen. Från ett rättssäkerhetsperspektiv finns dock invändningar. Studenter som har en annan uppfattning om sina kunskaper än KI och vill hävda sin rätt att bli bedömd enligt kursplanens examinationsregler och kräva en prövning av förkunskaperna utifrån uppställda behörighetsregler, befinner sig med KI:s behandling i en rättsosäker situation.

Högskoleverket vill ha KI:s kommentar till vad verket har anfört i detta ärende och besked om vilka åtgärder institutet avser att vidta. Yttrandet skall ha kommit in till Högskoleverket senast den 24 mars 2004.

Detta beslut har fattats av chefsjuristen Annica Lindblom i närvaro av verksjuristen Christian Sjöstrand efter föredragning av verksjuristen Åsa Kullgren.

HÖGSKOLEVERKET

2004-02-25

Reg.nr 31-2331-03

Sid 7

Annica Lindblom

Åsa Kullgren

Kopia till
N N